

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Kokkuvõte Euroopa Andmekaitseinspektori arvamusest, mis käsitleb läbirääkimisvolitusi rahvusvahelise lepingu sõlmimiseks isikuandmete vahetamise kohta Europoli ja Uus-Meremaa õiguskaitseasutuste vahel

(Arvamuse täistekst on inglise, prantsuse ja saksa keeles Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu)

(2020/C 182/08)

30. oktoobril 2019 võttis Euroopa Komisjon vastu soovitusel nõukogu otsuse kohta, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Uus-Meremaa vahelise lepingu üle, mis käsitleb isikuandmete vahetamist Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol) ja Uus-Meremaa ametiasutuste vahel, kelle pädevusse kuulub võitlemine raske kuritegevuse ja terrorismiga. Kavandatava lepingu eesmärk on luua õiguslik alus isikuandmete edastamiseks Europoli ja Uus-Meremaa pädevate ametiasutuste vahel, et toetada ja tugevdada nende meetmeid ning vastastikust koostööd raske rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismi tõkestamisel ja nendega võitlemisel, tagades samas nõuetekohased meetmed üksikisikute eraelu puutumatus, isikuandmete ning muude põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks.

Selliste isikuandmete edastamine, mis kogutakse seoses kriminaaluurimistega ja mida Europol töötleb täiendavalt kriminaalteabe hankimiseks, võib asjaomaste isikute elu mõjutada oluliselt. Rahvusvaheline leping peab seepärast tagama, et eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse piiranguid, mida rakendatakse seoses raskete kuritegude ja terrorismi vastase võitlusega, kohaldataks üksnes siis, kui see on hädavajalik.

Euroopa Andmekaitseinspektor nendib, et Uus-Meremaal on väljakujunenud riiklikud andmekaitse õigusaktid ja sõltumatu andmekaitseasutus, kes on pädev tegema järelevalvet ka õiguskaitseasutuste üle. Ta kiidab heaks asjaolu, et komisjon on kavandatavates volitustes läbirääkimisteks Uus-Meremaaga arvestanud mitut konkreetset soovitusi, mille andmekaitseinspektor esitas arvamuses 2/2018, milles käsitletakse kaheksat läbirääkimiste mandaati, et sõlmida rahvusvahelised lepingud, mis võimaldavad vahetada andmeid Europoli ja kolmandate riikide vahel.

Selles arvamuses esitatud soovitusel eesmärk on selgitada ja vajaduse korral edasi arendada kaitse- ja kontrollimeetmeid isikuandmete kaitse tagamiseks, arvestades Uus-Meremaaga seotud eriasjaolusid. Seega soovib Euroopa Andmekaitseinspektor järgmist:

- nõukogu otsus, millega antakse luba alustada läbirääkimisi kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 218, peaks sisaldama viidet mitte ainult menetlusõiguslikule alusele, vaid ka asjakohasele materiaalõiguslikule alusele, mis hõlmab ka ELi toimimise lepingu artiklit 16;
- kooskõlas eesmärgi piirangu põhimõttega tuleks kavandatavas lepingus selge sõnaga loetleda kuriteod, millega seoses tohib isikuandmeid vahetada;
- arvestades säilitamisiirangu põhimõtte praktilist rakendamist, tuleks tulevases lepingus konkreetsetelt sätestada edastatud isikuandmete säilitamise vajaduse perioodiline läbivaatamine;
- arvestades, kui oluline on õigus teabele teiste andmekaitseõiguste kasutamise seisukohalt, peaks leping sisaldama selgeid ja üksikasjalikke eeskirju, mis teavet tuleb andmesubjektidele anda.

Samuti ootab Euroopa Andmekaitseinspektor, et temaga konsulteeritaks lepingu projekti lõpliku vormistamise hilisemates etappides kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikliga 42. Ta on valmis andma läbirääkimiste ajal täiendavat nõu.

1. Sissejuhatus ja taust

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määruses (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK⁽¹⁾ (edaspidi „Europoli määrus“), on sätestatud konkreetsed eeskirjad andmete edastamise kohta Europolist väljapoole ELi. Määruse artikli 25 lõikes 1 on loetletud mitu õiguslikku alust, millele tuginedes võib Europol seaduslikult edastada andmeid kolmandate riikide ametiasutustele. Üks võimalus oleks direktiivi (EL) 2016/680 artikli 36 kohane komisjoni kaitse piisavuse otsus, milles järeldatakse, et kolmandas riigis, kuhu Europol andmeid edastab, on piisav kaitsetase. Et praegu selline kaitse piisavuse otsus puudub, oleks teine variant, mis võimaldaks Europolil regulaarselt edastada andmeid kolmandasse riiki, sõlmida siduv rahvusvaheline leping ELi ja vastuvõtva kolmanda riigi vahel, milles sätestatakse üksikisikute eraelu puutumatus ning teiste põhiõiguste ja -vabaduste piisavad kaitsemeetmed.
2. Praegu puudub õiguslik alus isikuandmete regulaarseks ja struktureeritud vahetamiseks Europoli ja Uus-Meremaa õiguskaitseasutuste vahel. Europol ja Uus-Meremaa politsei allkirjastasid koostöölepingu 2019. aasta aprillis. Selles on sätestatud struktureeritud strateegilise koostöö raamistik, sh otsest turvalist andmevahetust võimaldav turvaline sidekanal, ning Uus-Meremaal on Europolis kontaktametnik. See ei ole siiski õiguslik alus, et vahetada isikuandmeid.
3. Komisjon peab vajalikuks lisada Uus-Meremaa prioriteetsete riikide hulka, kellega tuleks alustada lähiajal läbirääkimisi, arvestades Euroopa julgeoleku tegevuskavas⁽²⁾, nõukogu järeldustes ELi terrorismivastase välitegevuse kohta⁽³⁾ ning üldises välis- ja julgeolekupoliitika strateegias⁽⁴⁾ esitatud poliitilist strateegiat ning kogu ELi õiguskaitseasutuste operatiivvajadusi. Komisjon rõhutab, et võimalikku kasu tihedamast koostööst näitasid ka 2019. aasta märtsis Christchurchis toimunud rünnaku järelmeetmed. Uus-Meremaa esitas läbirääkimiste alustamise ametliku taotluse 23. augustil 2019.
4. 30. oktoobril 2019 võttis Euroopa Komisjon vastu soovitusel nõukogu otsuse kohta, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Uus-Meremaa vahelise lepingu üle, mis käsitleb isikuandmete vahetamist Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol) ja Uus-Meremaa ametiasutuste vahel, kelle pädevusse kuulub võitlemine raske kuritegevuse ja terrorismiga⁽⁵⁾ (edaspidi „soovitus“). Soovitusel lisas (edaspidi „lisa“) on sätestatud nõukogu läbirääkimisjuhised komisjonile, st eesmärgid, mida komisjon peaks püüdma saavutada ELi nimel läbirääkimistel.
5. Kavandatava lepingu eesmärk on luua õiguslik alus isikuandmete edastamiseks Europoli ja Uus-Meremaa pädevate ametiasutuste vahel, et toetada ja tugevdada nimetatud riigi ja liikmesriikide pädevate asutuste meetmeid ning nende vastastikust koostööd raske rahvusvahelise kuritegevuse ja terrorismi tõkestamisel ja nendega võitlemisel, tagades samas nõuetekohased meetmed üksikisikute eraelu puutumatus, isikuandmete ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks⁽⁶⁾.
6. Määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõike 1 kohaselt peab komisjon konsulteerima Euroopa Andmekaitseinspektoriga pärast nõukogule kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 218 esitatavate soovitusel ettepanekute vastuvõtmist, kui need mõjutavad üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitset isikuandmete töötlemisel.
7. Lisaks sätestatakse Europoli määruse põhjenduses 35, et komisjon peaks asjakohasel juhul ja kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725 saama konsulteerida Euroopa Andmekaitseinspektoriga, enne kui alustatakse läbirääkimisi ELi ja kolmanda riigi vahelise rahvusvahelise lepingu üle, mis võimaldab isikuandmete vahetamist Europoli ja kõnealuse kolmanda riigi ametiasutuste vahel, samuti nende läbirääkimiste ajal.
8. Euroopa Andmekaitseinspektor väljendab heameelt, et temaga konsulteeriti seoses Euroopa Komisjoni soovitusel, ja loodab, et viide käesolevale arvamusele lisatakse nõukogu otsuse preambulis. Käesolev arvamus ei piira muid võimalikke kommentaare, mida ta võib esitada hiljem saadava uue teabe alusel.

⁽¹⁾ ELT L 135, 24.5.2016, lk 53.

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ Nõukogu dokument 10384/17, 19. juuni 2017.

⁽⁴⁾ „Ühtne visioon, ühine tegevus: tugevam Euroopa. Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia“, <http://europa.eu/globalstrategy/en>.

⁽⁵⁾ COM(2019) 551 final.

⁽⁶⁾ Vt lisa 1. juhis.

4. Järeldused

27. Selliste isikuandmete edastamine, mis kogutakse seoses kriminaaluurimistega ja mida Europol töötleb täiendavalt kriminaalteabe hankimiseks, võib asjaomaste isikute elu mõjutada oluliselt, sest andmeid võidakse kasutada kriminaalvastutusele võtmiseks vastuvõtvast riigis selle riigi õiguse alusel. Rahvusvaheline leping peab seega tagama, et eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse piiranguid, mida rakendatakse seoses raskete kuritegude ja terrorismi vastase võitlusega, kohaldataks üksnes range vajaduse korral.
28. Euroopa Andmekaitseinspektor kiidab heaks läbirääkimisvolituste eesmärgi tagada, et järgitakse hartas esitatud põhiõigusi ja põhimõtteid, eelkõige õigust era- ja perekonnaelule (harta artikkel 7), õigust isikuandmete kaitsele (harta artikkel 8) ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele (harta artikkel 47). Andmekaitseinspektor kiidab heaks, et komisjon on kavandatavates volitustes läbirääkimisteks Uus-Meremaaga arvestanud mitut erisoovitust, mille andmekaitseinspektor esitas arvamuses 2/2018, milles käsitletakse kaheksat läbirääkimiste mandaati, et sõlmida rahvusvahelised lepingud, mis võimaldavad vahetada andmeid Europoli ja kolmandate riikide vahel.
29. Selles arvamuses esitatud andmekaitseinspektori soovitude eesmärk on selgitada ja vajaduse korral edasi arendada kaitse- ja kontrollimeetmed isikuandmete kaitse tagamiseks, arvestades Uus-Meremaaga seotud eriasjaolusid. Need ei piira muid võimalikke soovitusi, mida andmekaitseinspektor võib esitada läbirääkimiste ajal saadava uue teabe alusel.
30. Seepärast kordab Euroopa Andmekaitseinspektor oma varasemates arvamustes ⁽⁷⁾ esitatud seisukohta, et nõukogu otsus, millega antakse luba alustada läbirääkimisi kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 218, peaks sisaldama viidet peale menetlusõigusliku aluse ka asjakohasele materiaalsooõiguslikule alusele, mis hõlmab ka ELi toimimise lepingu artiklit 16. Lisaks tuleks tulevases lepingus kooskõlas eesmärgi piirangu põhimõttega selge sõnaga loetleda kuritööd, millega seoses võib isikuandmeid vahetada. Et tagada säilitamiskiirangu põhimõtte praktiline rakendamine, tuleks tulevases lepingus konkreetselt sätestada edastatud isikuandmete edasise säilitamise vajaduse perioodiline läbivaatamine. Pidades silmas, kui oluline on õigus teabele teiste andmekaitseõiguste kasutamise seisukohalt, rõhutab andmekaitseinspektor, et vaja on selgeid ja üksikasjalikke eeskirju, mis teavet tuleb andmesubjektidele anda.
31. Euroopa Andmekaitseinspektor on valmis nõustama komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamenti ka selle protsessi edasistes etappides. Käesolevas arvamuses esitatud kommentaarid ei piira võimalikke muid kommentaare, mida Euroopa Andmekaitseinspektor võib esitada lisaküsimuste tekkimisel ja lisateabe saamisel. Seega ootab Euroopa Andmekaitseinspektor, et temaga konsulteeritaks lepingu projekti sätteid enne lepingu lõplikku vormistamist.

Brüssel, 31. jaanuar 2020

Euroopa Andmekaitseinspektor
Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori aramus 6/2019 broneeringuinfo edastamist ja kasutamist käsitleva ELi ja Jaapani vahelise lepingu läbirääkimisvolituste kohta; Euroopa Andmekaitseinspektori aramus 2/2019 elektroonilistele tõenditele piiriülest juurdepääsu käsitleva ELi ja USA vahelise lepingu läbirääkimisvolituste kohta ja Euroopa Andmekaitseinspektori aramus 3/2019 küberkuritegevuse Budapesti konventsiooni teise lisaprotokollile peetavatel läbirääkimistel osalemise kohta, avaldatud aadressil https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/our-work-by-type/opinions_en